



Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 21. júna 2018*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Súdna spolupráca v občianskych veciach – Nariadenie (ES) č. 44/2001 – Právomoc vo veciach individuálnych pracovných zmlúv – Článok 20 ods. 2 – Zamestnávateľ žalovaný na súdoch členského štátu, v ktorom má sídlo – Vzájomný nárok zamestnávateľa – Určenie súdu, ktorý má právomoc“

Vo veci C-1/17,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Corte d'appello di Torino (Odvolací súd Turín, Taliansko) z 21. decembra 2016 a doručený Súdnemu dvoru 2. januára 2017, ktorý súvisí s konaním:

Petronas Lubricants Italy SpA

proti

Liviovi Guidovi,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory L. Bay Larsen, sudcovia J. Malenovský, M. Safjan (spravodajca), D. Šváby a M. Vilaras,

generálny advokát: Y. Bot,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Petronas Lubricants Italy SpA, v zastúpení: L. Failla, G. Crespi a A. Valentini, avvocati,
- L. Guida, v zastúpení: U. Oliva a C. Germano, avvocati,
- talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci P. Pucciariello, avvocato dello Stato,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Heller a F. Moro, splnomocnené zástupkyne,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 7. marca 2018,

* Jazyk konania: taliančina.

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 20 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Liviom Guidom, ktorý má bydlisko v Poľsku, a jeho bývalým zamestnávateľom, spoločnosťou založenou podľa talianskeho práva, Petronas Lubricants Italy SpA (ďalej len „PL Italy“).

Právny rámec

- 3 Odôvodnenia 11, 12, 13 a 15 nariadenia č. 44/2001 znejú:
 - „(11) Normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby. Bydlisko (sídlo) právnickej osoby treba definovať osobitne, aby boli spoločné pravidlá prehľadnejšie a vyhlo sa konfliktu právomoci.
 - (12) Okrem bydliska žalovaného musia byť k dispozícii aj alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia efektívneho výkonu súdnictva.
 - (13) V oblasti poistenia, spotrebiteľských a pracovných zmlúv by slabší účastník mal byť chránený normami právomoci, ktoré lepšie chránia je[ho] záujmy než všeobecné normy.
 - ...
 - (15) V záujme harmonického výkonu súdnictva je potrebné minimalizovať možnosť súbežných konaní a zaručiť, že sa v dvoch členských štátoch nevydajú nezlučiteľné rozsudky. Musí existovať jasný a účinný spôsob riešenia prípadov litispendencie, súvisiacich nárokov a na odstránenie problémov, ktoré vyplývajú z rozdielného určovania času, kedy sa začalo konanie, v právnych poriadkoch jednotlivých štátov. Na účely tohto nariadenia by sa mal tento čas definovať osobitne.“
- 4 Podľa článku 6 bodu 3 tohto nariadenia, ktorý sa nachádza v jeho kapitole II, oddiele 2, nazvanom „Osobitná právomoc“, osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať „pri vzájomnom nároku vyplývajúcom z tej istej zmluvy alebo skutočnosti ako pôvodný nárok na súde, ktorý koná o pôvodnom nároku“.
- 5 Oddiel 5 kapitoly II uvedeného nariadenia, ktorý sa skladá z článkov 18 až 21 nariadenia, stanovuje pravidlá o právomoci týkajúce sa sporov vo veciach individuálnych pracovných zmlúv.
- 6 Článok 18 ods. 1 toho istého nariadenia stanovuje:

„Vo veciach individuálnych pracovných zmlúv sa právomoc určí podľa tohto oddielu bez vplyvu na článok 4 a článok 5 bod 5.“

7 Článok 19 nariadenia č. 44/2001 stanovuje:

„Zamestnávateľa s bydliskom v členskom štáte možno žalovať:

1. na súdoch členského štátu, v ktorom má bydlisko, alebo
2. v inom členskom štáte:
 - a) na súdoch podľa miesta, kde zamestnanec obvykle vykonáva svoju prácu alebo na súdoch podľa miesta, kde naposledy prácu vykonával, alebo
 - b) ak zamestnanec prácu nevykonáva alebo nevykonával obvykle v jednej krajine, na súdoch podľa miesta, kde sa nachádza alebo nachádzala prevádzkareň, ktorá zamestnanca najala.“

8 Podľa článku 20 uvedeného nariadenia:

„1 Zamestnávateľ môže začať konanie len na súdoch členského štátu, v ktorom má zamestnanec bydlisko.

2. Ustanovenia tohto oddielu nemajú vplyv na právo uplatniť vzájomný nárok na súde, na ktorom sa koná podľa tohto oddielu o pôvodnom nároku.“

9 V článku 21 uvedeného nariadenia sa stanovuje:

„Od ustanovení tohto oddielu sa možno odchýliť len dohodou o voľbe právomoci:

1. dojednanou po vzniku sporu, alebo
2. ktorá umožní zamestnancovi začať konanie na iných súdoch, než tých, ktoré sú uvedené v tomto oddiele.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 10 Pán Guida bol v roku 1982 zamestnaný spoločnosťou PL Italy a v roku 1996 bol vyslaný do poľskej dcérskej spoločnosti Petronas Lubricants Poland sp. z o.o. (ďalej len „PL Poland“), ktorú v rozsahu 100 % ovláda PL Italy, a v rámci ktorého vykonával funkciu generálneho riaditeľa, od roku 1998 v postavení riadiaceho pracovníka. V roku 2001 uzatvoril so spoločnosťou PL Poland „súbežnú“ pracovnú zmluvu na dobu určitú podliehajúcu poľskému právu, ktorá sa pravidelne obnovovala a platnosť poslednej zmluvy bola stanovená do 30. apríla 2016. Dvoma listami zo 17. a 29. apríla 2014 mu boli oznámené viaceré disciplinárne porušenia. Najmä sa mu vytýkalo, že viackrát žiadal a prijal od spoločnosti PL Poland náhradu nákladov za údajné pracovné cesty, ktoré sa v skutočnosti týkali období, počas ktorých čerpal dovolenku, že uviedol PL Italy do omylu, pokiaľ ide zúčtovanie súm, ktoré majú zabezpečiť čistú hodnotu odmeny prijatej v poľských zlotých za roky 2012 a 2013 tým, že jej oznámil výhodnejší výmenný kurz poľský zlotý/euro než oficiálny výmenný kurz a že si od spoločnosti PL Poland nechal neoprávnene vyplatiť s ročnou splatnosťou náhradu za nevyčerpanú dovolenku za roky 2008 až 2014.
- 11 Pán Guida bol listom z 28. mája 2014 prepustený spoločnosťou PL Italy na základe údajne oprávneného dôvodu. Iným listom z toho istého dňa bol informovaný o okamžitom skončení pracovného pomeru so spoločnosťou PL Poland.
- 12 Dňa 31. júla 2014 podal pán Guida proti spoločnosti PL Italy žalobu na Tribunale di Torino (súd v Turíne, Taliansko) a domáhal sa vyhlásenia, že jeho prepustenie bolo nedôvodné a v každom prípade protiprávne, a uloženia povinnosti spoločnosti PL Italy zaplatiť odstupné stanovené podľa talianskeho práva pre takéto prípady, ako aj náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá mu vznikla v dôsledku prepustenia

poškodzujúceho jeho česť a dôstojnosť. Na tento účel pán Guida tvrdil, že výhrady týkajúce sa disciplinárneho porušenia boli oneskorené a všeobecné a že ku skutkom, ktoré sa mu vytýkali, nedošlo.

- 13 Dňa 5. decembra 2014 PL Italy vstúpila do konania ako vedľajší účastník a žiadala, aby boli návrhy pána Guidu zamietnuté. Vo svojom protinávhrhu sa táto spoločnosť domáhala, aby bola pánovi Guidovi uložená povinnosť vrátiť sumu 143 816,29 eura, ktorá mu bola neoprávnene zaplatená ako cestovné náhrady za pracovné cesty, náhrada za nevyčerpanú dovolenku a preplatok v dôsledku uplatnenia nesprávneho výmenného kurzu poľský zlotý/euro, pričom uviedla, že PL Poland jej svoje pohľadávky postúpila zmluvou z 3. decembra 2014.
- 14 Pán Guida namietal, že podľa článku 20 ods. 1 a 2 a článku 6 bodu 3 nariadenia č. 44/2001 taliansky súd nemá právomoc konať vo veci uplatnenia vzájomného nároku spoločnosťou PL Italy.
- 15 Rozsudkom uverejneným 14. septembra 2015 Tribunale di Torino (súd v Turíne) uložil spoločnosti PL Italy povinnosť zaplatiť pánovi Guidovi sumu 100 000 eur ako náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá mu vznikla v dôsledku prepustenia poškodzujúceho jeho česť a dôstojnosť, v zostávajúcej časti žalobu zamietol a vo vzťahu k vzájomnému nároku spoločnosti PL Italy konštatoval nedostatok svojej právomoci v prospech poľských súdov.
- 16 V tejto súvislosti tento súd konštatoval, že pán Guida prílohami preukázal, že mal bydlisko v Poľsku.
- 17 Zastával však názor, že aj keď článok 20 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 stanovuje výnimku, pokiaľ ide o povinnosť zamestnávateľov začať konanie proti svojim zamestnancom v členskom štáte, v ktorom majú bydlisko, táto výnimka sa použije iba vtedy, ak chce zamestnávateľ uplatniť svoje pohľadávky vzniknuté v jeho právnej sfére, ale naopak nie je použiteľná, ak zamestnávateľ chce vymôcť pohľadávky, ktoré mu pôvodne nepatrili, ale mu boli postúpené na základe zmluvy.
- 18 PL Italy podala proti tomuto rozsudku odvolanie na Corte d'appello di Torino (Odvolací súd Turín, Taliansko) a domáhala sa, aby ju zbavil povinnosti zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy a opätovne uplatnila svoj vzájomný nárok.
- 19 Tento súd sa pýta, či článok 20 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 umožňuje zamestnávateľovi, ktorý má bydlisko alebo sídlo na území členského štátu Európskej únie a ktorý bol žalovaný bývalým zamestnancom na súdoch tohto členského štátu v súlade s článkom 19 tohto nariadenia, aby uplatnil vzájomný nárok voči tomuto zamestnancovi na súde, na ktorý bola podaná pôvodná žaloba.
- 20 V prípade, ak by takúto možnosť bolo možné vyvodiť z článku 20 ods. 2 nariadenia č. 44/2001, sa vnútroštátny súd pýta, či toto ustanovenie priznáva právomoc súdu, na ktorý bol podaný pôvodný návrh, aj v prípade, ak na jednej strane vzájomný nárok uplatnený zamestnávateľom sa týka pohľadávky prevedenej inou osobou, ktorá je na základe súbežnej pracovnej zmluvy tiež zamestnávateľom toho istého zamestnanca, a na druhej strane, ak sa vzájomný nárok zakladá na zmluve o postúpení pohľadávky uzatvorenej medzi zamestnávateľom žalovaným na súde a pôvodným majiteľom pohľadávky po podaní pôvodnej žaloby zamestnancom.
- 21 Za týchto okolností sa Corte d'appello di Torino (Odvolací súd Turín) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:
„1. Zahŕňa článok 20 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 možnosť zamestnávateľa so sídlom v [členskom štáte], ktorého žaloval jeho bývalý zamestnanec na súde členského štátu, v ktorom má bydlisko (podľa článku 19 nariadenia), uplatniť vzájomný nárok voči zamestnancovi na rovnakom súde, ktorý rozhoduje o pôvodnej žalobe?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú prejudiciálnu otázku, zahŕňa článok 20 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 právomoc súdu konajúceho vo veci pôvodného nároku aj v prípade, ak sa vzájomný nárok netýka pôvodnej pohľadávky zamestnávateľa, ale pohľadávky, ktorá pôvodne patrila inej osobe (ktorá je na základe súbežnej pracovnej zmluvy tiež zamestnávateľom toho istého zamestnanca), pričom vzájomný nárok sa zakladá na zmluve o postúpení pohľadávky, uzatvorenej medzi zamestnávateľom a osobou, ktorej pohľadávka pôvodne patrila, a to po podaní pôvodnej žaloby zamestnancom?“

O prejudiciálnych otázkach

- 22 Svojimi prejudiciálnymi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 20 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 má vykladať v tom zmysle, že priznáva zamestnávateľovi právo uplatniť na súde, na ktorom bola riadne podaná pôvodná žaloba zamestnanca, vzájomný nárok založený na zmluve o postúpení pohľadávky uzavretej medzi zamestnávateľom a pôvodným majiteľom pohľadávky po podaní tejto pôvodnej žaloby.
- 23 V tejto súvislosti treba pripomenúť na jednej strane, že pokiaľ ide o spory týkajúce sa pracovných zmlúv, oddiel 5 kapitoly II nariadenia č. 44/2001 stanovuje sériu pravidiel, ktorých cieľom je, ako vyplýva z odôvodnenia 13 tohto nariadenia, chrániť najslabšiu zmluvnú stranu prostredníctvom kompetenčných pravidiel, ktoré sú výhodnejšie pre záujmy tejto zmluvnej strany (rozsudok zo 14. septembra 2017, Nogueira a i., C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:688, bod 49).
- 24 Tieto pravidlá totiž umožňujú pracovníkovi, aby podal žalobu proti svojmu zamestnávateľovi na súde, o ktorom sa domnieva, že je najbližšie k jeho záujmom, keď mu priznáva možnosť obrátiť sa na súdy členského štátu, v ktorom má zamestnávateľ sídlo alebo na súde v mieste, na ktorom pracovník obvykle vykonáva svoju prácu, alebo, ak sa práca nevykonáva v tej istej krajine, na súde v mieste, kde sa nachádza prevádzka, ktorá zamestnala pracovníka. Ustanovenia uvedeného oddielu obmedzujú takisto možnosť výberu súdu zo strany zamestnávateľa, ktorý chce zažalovať zamestnanca, ako aj možnosť urobiť výnimku z kompetenčných pravidiel stanovených uvedeným nariadením (rozsudok zo 14. septembra 2017, Nogueira a i., C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:688, bod 50).
- 25 Na druhej strane ustanovenia nachádzajúce sa v oddiele 5 kapitoly II nariadenia č. 44/2001 majú nielen osobitnú, ale takisto aj vyčerpávajúcu povahu (rozsudok zo 14. septembra 2017, Nogueira a i., C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:688, bod 51).
- 26 Pokiaľ ide o vzájomné nároky, pravidlo stanovené v článku 6 bode 3 nariadenia č. 44/2001 bolo zahrnuté do článku 20 ods. 2 tohto nariadenia (rozsudok z 22. mája 2008, Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline, C-462/06, EU:C:2008:299, bod 22).
- 27 Zo samotného znenia článku 20 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 pritom vyplýva, že využitie pravidiel právomoci zo strany zamestnanca, ktoré sú výhodnejšie pre jeho záujmy, nemôže zasahovať do práva uplatniť vzájomný nárok na súde, na ktorý bola podaná pôvodná žaloba.
- 28 Z toho vyplýva, že pokiaľ je voľba, zo strany zamestnanca, súdu, ktorý má právomoc na preskúmanie jeho žaloby, dodržaná, cieľ zvýhodniť tohto zamestnanca je dosiahnutý a nie je dôvodné obmedziť možnosť preskúmať túto žalobu spoločne so vzájomným nárokom v zmysle článku 20 ods. 2 nariadenia č. 44/2001.
- 29 Pokiaľ ide o pojem „vzájomný nárok“, ktorý nie je definovaný v článku 20 ods. 2 nariadenia č. 44/2001, treba vzhľadom na to, čo sa pripomenulo v bode 26 tohto rozsudku, zohľadniť pojem „vzájomný nárok“ nachádzajúci sa v článku 6 bode 3 nariadenia č. 44/2001 tak, ako je vyložený Súdny dvorom. Z judikatúry Súdného dvora totiž vyplýva, že v záujme riadneho výkonu súdnictva priznanie osobitnej právomoci súdu v oblasti vzájomných nárokov umožňuje účastníkom konania vyrovnať v tom istom

konaní a pred tým istým súdom všetky vzájomné pohľadávky, ktoré majú spoločný pôvod. Tým sa zabráňuje nadbytočným a viacsobným konaniam (rozsudok z 12. októbra 2016, Kostanjevec, C-185/15, EU:C:2016:763, bod 37).

- 30 Takýto spoločný základ pôvodnej žaloby a vzájomného nároku sa môže nachádzať v zmluve alebo, ako uviedol generálny advokát v bode 42 svojich návrhov, v skutkovej situácii, ako je situácia vo veci samej.
- 31 V tomto ohľade treba pripomenúť, že pán Guida uzavrel pracovnú zmluvu so spoločnosťou PL Italy, 100 % vlastníkom spoločnosti PL Poland, pred uzavretím „súbežnej“ osobitnej pracovnej zmluvy s touto poslednou uvedenou spoločnosťou, na ktorej PL Italy zakladá svoj vzájomný nárok. Aj keď sa konanie začaté pánom Guidom týka pôvodnej zmluvy, jeho prepustenie spoločnosťou PL Italy, ktoré pán Guida napáda v tomto konaní, má pôvod v rovnakých skutočnostiach ako sú tie, na ktorých spočíva vzájomný nárok podaný spoločnosťou PL Italy.
- 32 Za týchto okolností treba uviesť, že vzájomné požiadavky pána Guidu a spoločnosti PL Italy majú spoločný pôvod v zmysle judikatúry citovanej v bode 29 tohto rozsudku a že v dôsledku toho má súd, na ktorý bola podaná pôvodná žaloba, právomoc preskúmať vzájomný nárok.
- 33 Nakoniec vzhľadom na to, že súd, na ktorý bola podaná pôvodná žaloba zamestnanca, nie je zamestnávateľovi vopred známy, nemôže byť relevantná skutočnosť, že zamestnávateľ nadobudol pohľadávky, na ktorých je založený jeho vzájomný nárok, až po podaní žaloby na tento súd.
- 34 Zo všetkých vyššie uvedených úvah vyplýva, že článok 20 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že v situácii, akou je situácia dotknutá vo veci samej, priznáva zamestnávateľovi právo uplatniť na súde, na ktorom bola riadne podaná pôvodná žaloba zamestnanca, vzájomný nárok založený na zmluve o postúpení pohľadávky uzavretej medzi zamestnávateľom a pôvodným majiteľom pohľadávky po podaní tejto pôvodnej žaloby.

O trovách

- 35 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdný dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 20 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že v situácii, akou je situácia dotknutá vo veci samej, priznáva zamestnávateľovi právo uplatniť na súde, na ktorom bola riadne podaná pôvodná žaloba zamestnanca, vzájomný nárok založený na zmluve o postúpení pohľadávky uzavretej medzi zamestnávateľom a pôvodným majiteľom pohľadávky po podaní tejto pôvodnej žaloby.

Podpisy